

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

Якщо шляхи виходу із ситуації фрустрації є непродуктивними і не дають бажаного результату, напруга поступово зростає та посилюється. У результаті вона досягає такого рівня, за яким конструктивний вихід із скрутного становища стає неможливим. Подолання фрустрації залежить від її природи, інтенсивності, характеру реакції особистості на неї та рівня рівня розвитку фрустраційної толерантності.

Висновки. Феномен «фрустрація» має свої деструктивні та конструктивні особливості. Усвідомлення специфічних особливостей й причин виникнення фрустрації детермінує шляхи її подолання й стимулюють когнітивний потенціал особистості, загартовують волю, підвищують емоційну стійкість і, тим самим, продуктивно впливають на емоційно-вольову сферу.

Список використаної літератури

1. Василюк Ф.Е. Психология переживаний. М., 1984 –200с.
2. Креч, Р. Кратчфілд, Н. Лівсон. Фрустрация. Конфликт. Защита *Вопросы психологи.* №6.1991.С. 69-82.
3. Левитов Н.Д. Фрустрация как один из видов психических состояний *Вопросы психологии* 1967. №6. С. 38-58.
4. Knaus W. How to conquer your frustration.: [electronic sources] : http : // www.rebtnetwork.org.
5. Koellhover, Tara Tomczyk. Character education: Dealing with frustration and anger// NY:Infobase publishing, 2009.- p 16-17.
6. Mangal S.M. Abmoral psychology// Sterling Publishers Pvt.LTd, 2008.-267 p.

УДК 159.9.

РОЗВИТОК КОМУНІКАБЕЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Тищук К., здобувач ОС «магістр» спеціальності 016 «Спеціальна освіта», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: канд.психол.наук, доцент Назарець Л.М.

Постановка проблеми. Школа – унікальний освітній заклад, який здатний забезпечити простір для успішної соціалізації дитини, розвитку її комунікативних потреб, набуття досвіду взаємодії з рівними партнерами та авторитетними дорослими. Шкільний колектив – живий організм, у якому кожна дитина може відчувати себе щасливою, прийнятою іншими, чи навпаки зустрітися з першими утисками, нерозумінням, байдужістю. Від самопочуття дитини у класі залежить її емоційне благополуччя, ставлення до школи, бажання долучатися до спільних справ. Тож не даремно, у державних та міжнародних законодавчих та правових документах особлива увага зосереджується на особливостях соціального простору, який створюється в шкільних установах для кожного з вихованців.

Мета статті – визначити розвиток комунікативної компетентності, тобто формування культури усного та писемного мовлення як засобу вільного спілкування та самовираження в умовах інклюзивного навчання. Компетентне ставлення особистості до життя – означає потребу в самопізнанні, саморозумінні, самореалізації в різних видах творчої діяльності: володіння науковими знаннями про сутність «Я», принципами і методами життєздійснення; усвідомлення, організацію свого психологічного часу, життєвого шляху особистісного розвитку; проблемне бачення свого життя; відповідальне ставлення до свого життя й здоров'я.

Формування комунікативної компетентності обумовлене сучасними тенденціями в освіті. Сьогодні одним із найважливіших завдань удосконалення якості української освіти є формування особистісної готовності дітей до активного життя, до творчої самореалізації в демократичному суспільстві. Комунікативна компетентність посідає особливе місце серед творчих проявів молодших школярів. Вона вимагає роботи таких складових літературно-

творчих здібностей, як сприймання, мислення, творча уява, мовлення, дає змогу одночасно розкритися почуттєвій та інтелектуальній сфері молодшого школяра.

З-поміж ключових компетентностей значна роль належить саме комунікативній компетентності, тому що комунікативна компетентність означає не лише вміння спілкуватися рідною та іноземними мовами, а ще й характеризується вмінням взаємодіяти з людьми, навичками роботи в групі, уміннями володіти різними соціальними ролями у колективі. Особливо гостро постає це питання для дітей з особливими освітніми потребами, що перебувають на інклюзивній формі навчання. Адже дуже часто їм важко соціалізуватися в колективі, їх не завжди розуміють однолітки, а дітей з вадами мовлення взагалі буває дуже важко зрозуміти. Велику увагу розвитку мовленнєвої діяльності молодших школярів приділяли та приділяють відомі науковці та педагоги. Зокрема, Л. С. Виготський зазначав, що цінність діалогічної конструкції у її природності щодо емоцій, жестів, коротких та швидких відповідей, а монологічної - у художній забарвленості, лексичному, синтаксичному збагаченні, вияві особистого бачення [2].

Сучасні вчені М.Вашуленко, О.Савченко, Л.Федоренко виступили за перебудову шкільного курсу мови з урахуванням особистісно-діяльнісного підходу до її вивчення. Тому нові державні стандарти початкової загальної освіти вже розроблялися на компетентнісній основі [1]. У школі треба створювати умови для формування і розвитку комунікативної компетентності й творчих здібностей учнів. Тому вчителі реалізують мовний кодекс В. О. Сухомлинського: формування вже зі шкільної лави мовної особистості з високою емоційно-мовленнєвою культурою [3]. Розвиток мовної особистості може забезпечити тільки комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення мови, який передбачає співвідношення різних видів мовленнєвої діяльності - аудіювання, говоріння, читання, письма.

Провідні ідеї відомих науковців, педагогів та психологів допомагають узагальнити дидактичні умови розвитку говоріння, в основу яких покладено:

- зразкове мовлення педагогів, батьків;
- забезпечення рівномірності у формуванні всіх видів мовленнєвої діяльності (слухання-розуміння, говоріння, читання, письма);
- підтримання активності школяра засобами діяльнішого підходу в навчанні та вихованні;
- індивідуальний підхід до дітей, що відчують комунікативні труднощі та мовленнєво обдарованих учнів;
- активне використання навчально-методичного комплексу з рідної мови;
- системний, поступальний розвиток мовлення;
- використання позаурочної мовленнєвої діяльності школярів;
- оптимізація умов навчального середовища тощо.

Із психологічної точки зору спілкування молодших школярів характеризується великою кількістю рухів і жестів. Учні початкових класів ще не можуть лаконічно, точно побудувати свою розповідь, часто переходять з однієї теми на іншу. Емоційність у їхньому спілкуванні не відіграє важливої ролі.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що головним екзаменатором наших учнів буде життя. Наскільки вони будуть адаптованими до соціального середовища, здатними оперативно приймати правильне рішення в нестандартних ситуаціях, умітимуть аналізувати й контролювати власну діяльність, тобто успішно її виконувати, залежить насамперед від того, якою мірою в них будуть сформовані ключові компетентності, зокрема комунікативні.

Список використаної літератури

1. Вашуленко М. С. Навчання рідної мови. Навчання і виховання учнів 2 класу. Київ: Початкова школа. 2003. С. 126-169.
2. Виготський Л. С. Собрание сочинений. Москва: 1982. Т.2. Мышление и речь. 340 с.

3. Климова К. Я. Комунікативні ознаки мовлення. *Основи культури і техніки мовлення*. Київ: Ліра, 2004.
4. Новак М.В. Теоретичні основи формування комунікативної компетентності молодших школярів. Початкова школа. 2014. №2. С.56-58
5. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором Вибрані твори: Київ: Радянська школа, 1976. Т. 4. С. 567- 578.

УДК [159.922.73:159.95]:159.923

РОЛЬ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Урус К., здобувач ОС «магістр» спеціальності 053 «Психологія»,
2 курс, РДГУ

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Кулакова Л.М.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти однією з актуальних проблем є формування у дітей молодшого шкільного віку активно-пізнавального ставлення до навколишньої дійсності. Світ, що динамічно змінюється, потужне інформаційне середовище сьогодення потребує від дитини уміння орієнтуватися в розмаїтті предметів і явищ, здатності доволіно регулювати власну пізнавальну діяльність. В цьому аспекті особливої актуальності набуває проблема розвитку у дітей здатності до сприйняття предметів та явищ оточуючого світу, їх осмислення, усвідомлення зв'язків між ними. Всі ці причини спонукають до пошуку ефективних способів розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

З переосмисленням пріоритетів, цілей і завдань навчання та виховання дітей молодшого шкільного віку актуальною стає проблема становлення дитячої особистості, виявлення та розвиток її здібностей, набуття досвіду пізнання. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що розвиток пізнавальної діяльності, розумової працездатності, пізнавальної активності є важливою стороною діяльності людини, що здійснюється протягом всього її життя.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні психологічних особливостей розвитку пізнавальної активності дітей молодшого шкільного віку та її ролі у становленні особистості дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із головних періодів життя людини є молодший шкільний вік, адже саме на цьому етапі свого життя вона починає отримувати знання про навколишню дійсність для свого подальшого розвитку. Серед ознак особистісного становлення та розвитку дитини молодшого шкільного віку суттєве місце займає пізнавальна активність. Пізнавальна активність – запорука успішності дитини. Допитливість, цікавість, інтерес є стимулом до навчання та й до будь-якої діяльності. Саме тому так важливо привчати молодших школярів до виявлення активності, самостійності, творчого підходу до розв'язання різноманітних завдань.

Зокрема, Р.В. Павелків зазначає, що «особливістю здорової психіки дитини є пізнавальна активність» [3, с. 206]. Велике значення для розвитку пізнавальної активності має розвиток психічних процесів у молодшому шкільному віці – пам'яті, уваги, уяви. Саме ці процеси, за даними психологів, – основа для розвитку продуктивного мислення і творчих здібностей учнів.

Психологи, вивчаючи механізми функціонування пізнавальної діяльності зазначають, що вона частіше за все протікає у двох формах – сприйняття та мислення. Ці форми є сторонами пізнання, які різняться об'єктами (що пізнається), засобами (через що), внутрішніми механізмами (як здійснюється пізнання). За допомогою сприйняття частіше пізнаються зовнішні властивості предметів (величина, форма, колір). Їх відображенням у мозку є образи, що формуються під впливом безпосередньо чуттєвого пізнання предметів та їх властивостей. Мислення є засобом пізнання внутрішніх, прихованих суттєвих

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135